

Danuta Strahl

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

**TRANSFORMACJA SEKTOROWEJ STRUKTURY
PRACUJĄCYCH NA OBSZARACH METROPOLITALNYCH
POLSKI
W LATACH 1998-2003**

1. Wstęp

Transformacja systemowa w Polsce ma kilka wymiarów: ekonomiczny, społeczny oraz przestrzenny. Nie są to podziały wyraźne, lecz wzajemnie zazębiające się, gdyż każda transformacja przestrzenna zawiera w sobie wymiar ekonomiczny i społeczny. Stopień transformacji z gospodarki planowej do gospodarki rynkowej zależy od wielu determinant, a jej efekty nie są łatwe do pomiaru. Transformacja systemowa Polski obejmuje wszystkie dziedziny życia gospodarczego i społecznego w skali przedsiębiorstwa, makrosystemu oraz regionalnej. Wśród wielu zadań o charakterze strategicznym dla gospodarki będącej w fazie transformacji, zasadniczym azymutem przemian jest zmiana profilu gospodarki w wymiarze sektorowym, uwzględniająca racjonalizację struktury pracujących w kierunku rozwoju sektora usług jako podstawowego czynnika innowacyjności i konkurencyjności regionów i miast. Jednym z właściwych identyfikatorów przemian strukturalnych w gospodarce każdego kraju jest struktura pracujących według sektorów ekonomicznych. Z kolei wymiar przestrzenny transformacji pozwala ustalić te regiony kraju, które są bardziej wrażliwe na procesy transformacyjne. Obszarami wartymi wyróżnienia są obszary metropolitalne, które wywierają znaczący wpływ na gospodarkę regionu i kraju (por. [Cieśla 2000; Gorzelak 1995; Kukliński 2000; Smętkowski 2001, s. 86]). Na potrzeby tego opracowania za obszar metropolitalny przyjmujemy za B. Jałowieckim [Jałowiecki 2000] „duży ośrodek miejski liczący około miliona mieszkańców, który cechuje doskonałość usług i infrastruktury, innowacyjność obejmująca wszystkie podstawowe dziedziny działalności oraz specyfika miejsca”.

Spośród wielu możliwych kryteriów dyskryminacji miast czy też obszarów o charakterze metropolitalnym można przyjąć na przykład dwa wskaźniki: liczbę ludności oraz rozwój usług mierzony udziałem pracujących w sektorze usług. Kwalifikacja miast albo obszaru jako metropolitalnego może mieć charakter absolutny lub względny. W wypadku kryteriów absolutnych za metropolie można uznać miejsca, w których występują wszystkie wymieniane w definicjach identyfikatory, jak: liczba ludności licząca ok. 1 mln mieszkańców, wysoki udział zatrudnionych w usługach rynkowych i nierynkowych, wysoki stopień innowacyjności obszaru mierzony takimi miernikami, jak: wartością środków przeznaczonych na badania i rozwój, udziałem zatrudnionych w instytucjach innowacyjnych, rozwojem sfery szkolnictwa wyższego, produkcją wyrobów wysokiej techniki. W wypadku kryteriów względnych można rozpatrywać wielkość miasta na tle struktury sieci osadniczej danego kraju. Wówczas kryterium liczby ludności nie nabiera wymiaru bezwzględnego, a ważne stają się kryteria określające stopień innowacyjności przestrzeni metropolitalnej. Niewątpliwie, analizując polską przestrzeń metropolitalną, należy brać pod uwagę największe pod względem liczby mieszkańców miasta, w których wykształca się model miasta innowacyjnego. W świetle klasyfikacji NTS obszary metropolitalne można analizować na poziomie NTS-3, czyli podregionów. Za obszary metropolitalne uznajemy zatem podregiony: Warszawę, Łódź, Wrocław, Kraków, Poznań, podregion centralny śląski, podregion Gdańsk–Gdynia–Sopot.

2. Sektorowa struktura pracujących na obszarach metropolitalnych w Polsce

Sektorową strukturę pracujących w gospodarce polskiej rozważymy w aspekcie czterech sektorów ekonomicznych, wyróżniając:

- sektor I – obejmujący: rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo,
- sektor II – obejmujący: przemysł i budownictwo,
- sektor III – obejmujący: usługi rynkowe,
- sektor IV – obejmujący: usługi nierynkowe.

Podstawowe dane dotyczące struktury pracujących na obszarach metropolitalnych w Polsce zawarto w tab. 1.

W strukturze pracujących z podziałem na cztery sektory gospodarki widoczne są następujące tendencje:

- dał się zauważyć minimalny wzrost udziału pracujących w sektorze I we wszystkich miastach-metropoliach, z wyjątkiem Trójmiasta: Gdańsk–Gdynia–Sopot, gdzie wystąpił minimalny spadek tego udziału z 2,2% w 1999 r. do 2% w 2002 r., oraz Poznania, gdzie wystąpiła stabilizacja udziału na poziomie 0,9% ogółu pracujących w tym mieście. Jako szczególną zmianę, która wynikała

Fabela I. Sektorowa struktura pracujących na obszarach metropolitalnych w Polsce w latach 1999-2002 [%]

Metropolia	Rok	Sektor I	Sektor II	Sektor III	Sektor IV
Wrocław	1999	1,5	32,5	39,1	27
	2000	1,6	29,7	40,5	28,2
	2001	1,7	27,6	41,9	28,8
	2002	1,7	26,1	42,3	29,9
Łódź	1999	1,8	36,2	33,9	28,1
	2000	1,8	33,7	36,9	27,6
	2001	1,8	33,3	37,2	27,7
	2002	1,9	31,4	37,9	28,6
Kraków	1999	1,5	35,4	37,3	25,8
	2000	1,7	32,2	38,8	27,3
	2001	1,7	30,2	39,9	28,2
	2002	1,8	28,7	40,1	29,3
Warszawa	1999	0,5	25,5	53,6	20,4
	2000	0,6	23,5	56,1	19,8
	2001	0,6	22,7	54,5	22,2
	2002	0,8	21,2	55,6	22,3
Gdańsk – NTS-4	1995	0,4	38,7	36,7	24,2
	2002	1,0	28,7	40,2	30,1
Gdańsk–Gdynia–Sopot	1999	2,2	32,7	41,6	23,4
	2000	2,2	32,2	40,9	24,7
	2001	1,9	31,8	41,5	24,9
	2002	2	30,1	41,7	26,2
Katowice – NTS-4	1995	0,3	42,3	39,5	17,9
	2002	0,5	30,8	46,2	22,5
Centralny śląski	1999	1,5	48,1	31,4	19
	2000	1,7	45,1	32,7	20,5
	2001	1,7	43,5	33,8	21
	2002	3,7	45,3	32,6	21,9
Poznań	1999	0,9	32,5	42,3	24,3
	2000	0,9	30,6	43,9	24,6
	2001	1	30,3	43,5	25,2
	2002	0,9	28,3	44,8	25,9
Polska	2002	22	29,6	26,1	22,2

Źródło: obliczenia własne na podstawie [„Rocznik Statystyczny...” 2003].

z metodologii zbierania danych, należy odnotować wyraźny wzrost udziału pracujących w sektorze I w podregionie centralnym śląskim. W 1999 r. pracowało w tym sektorze 1,5% ogółu pracujących, a w 2002 r. aż 8,5% – według Powszechnego Spisu Rolnego, oraz 3,7% według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań;

- w sektorze II obejmującym przemysł i budownictwo wystąpiła wyraźna tendencja do zmniejszenia udziału pracujących w tym sektorze, przy czym najbardziej istotne zmiany wystąpiły w: Krakowie (zmiana o 6,7%) oraz we Wrocławiu

wiu (zmiana o 6,4%). Najmniej istotne zmiany wystąpiły w podregionach: Gdańsk–Gdynia–Sopot – o 2,6%, oraz w podregionie centralnym śląskim (o 2,8% spadek udziału pracujących w sektorze II). Bardzo wyraźny spadek udziału pracujących w sektorze II wystąpił natomiast w Katowicach (poziom NTS-4) z 42,3% w 1995 r. do 30,8% w 2002 r., a więc spadek aż o 11,5%, co ma niewątpliwie związek z dogłębną restrukturyzacją górnictwa;

- w sektorze usług zarówno rynkowych, jak i nierynkowych wystąpiła w badanym okresie wyraźna tendencja do wzrostu udziału pracujących na wszystkich obszarach metropolitalnych. Stąd w sektorze usług rynkowych wzrost udziału pracujących w 2002 r. w stosunku do 1999 r. wystąpił we Wrocławiu o 3,2%, w Łodzi o 4%, w Krakowie o 2,8%, w Warszawie o 2%, w Gdańsku–Gdyni–Sopocie tylko o 0,1%, w podregionie centralnym śląskim o 1,2% i w Poznaniu o 2,5%;
- w sektorze usług nierynkowych zmiany są podobne. We Wrocławiu w 2002 r. w stosunku do 1999 r. wystąpił wzrost udziału pracujących w tym sektorze o 2,9%, w Łodzi tylko o 0,5%, w Krakowie o 3,5%, w Warszawie o 1,9%, w podregionie Gdańsk–Gdynia–Sopot o 2,8%, w podregionie centralnym śląskim o 2,9% i w Poznaniu o 1,6%. Zatem najsilniejsze przemiany strukturalne wystąpiły w: Krakowie, Wrocławiu i podregionie śląskim. Najmniejsze przemiany strukturalne w sektorze usług nierynkowych w zakresie struktury pracujących zanotowano w Łodzi.

Ogólnie polskie metropolie cechuje minimalny udział pracujących w sektorze rolnictwa, wysoki zaś w sektorze usług. Najwyższy udział pracujących w sektorze usług rynkowych miały Warszawa – 55,6% ogółu zatrudnionych, co wynika z jej centralnej funkcji finansowo-biznesowej, oraz Poznań – 44,8%. Najniższy udział pracujących w sektorze usług rynkowych miały: podregion centralny śląski 32,6% (ale przy 46,2% udziału zatrudnionych w Katowicach) oraz Łódź – 37,9%. W usługach nierynkowych najwyższy udział pracujących wystąpił we Wrocławiu 29,9% i Krakowie 29,3%, a najniższy w Warszawie – 22,3%.

Zmiany strukturalne w zatrudnieniu w latach 1999-2002 na obszarach metropolitalnych ukazano w tab. 2.

Jak widać, najbardziej zauważalne zmiany strukturalne w gospodarce obszarów metropolitalnych w zakresie zwiększania się udziału pracujących w sektorze usług w latach 1999-2002 wystąpiły we Wrocławiu i w Krakowie. Nie można również w tym miejscu pominąć bardzo wyraźnej przemiany strukturalnej pracujących w Katowicach. Transformacja strukturalna w ostatnich czterech latach, prowadząc do zwiększenia udziału pracujących w sektorze usług na obszarach metropolitalnych Polski, zachowuje sektorowe podobieństwo strukturalne tych obszarów z dominacją Warszawy jako centrum finansowo-biznesowego oraz wciąż specyficznym podregionem centralnym śląskim ze znaczącym udziałem pracujących w sektorze II [Markowska 2003; Strahl, Markowska 2004, s. 9-21].

Tabela 2. Zmiany struktury pracujących na polskich obszarach metropolitalnych w latach 1999-2000 [%]

Obszary metropolitalne	Sektor I	Sektor II	Sektor III	Sektor IV
Wrocław	+0,2	-6,4	+3,2	+2,9
Łódź	+0,1	-4,8	+4	+0,5
Kraków	+0,3	-6,7	+2,8	+4,0
Warszawa	+0,3	-4,3	+2	-1,9
Gdańsk-Gdynia-Sopot	-0,2	-2,6	+0,1	+2,8
Katowice	+0,2	-11,5	+6,7	+4,6
Podregion centralny śląski	+2,0	-2,8	+1,2	+2,9
Poznań	0	-4,2	+2,5	+1,6

Źródło: obliczenia własne na podstawie [„Rocznik Statystyczny...” 2003].

Warto teraz spojrzeć na sektorowy profil Warszawy na tle wybranych stolic europejskich (tab. 3).

Tabela 3. Struktura pracujących według sektorów w wybranych miastach metropolitalnych w 2003 r.

Metropolia	Sektor I	Sektor II	Usługi rynkowe	Usługi nierynkowe
	udział pracujących [%]			
Warszawa	0,8	21,2	55,6	22,3
Polska	18,4	28,6	29,3	23,7
Paryż	0,4	16,6	47,4	34,9
Francja	4,3	22,7	40,2	32,8
Madryt	0,6	23,7	47	28,6
Hiszpania	5,6	30,6	38,8	25
Praga	0,4	21,5	49,9	28,1
Czechy	4,5	39,6	32,7	23,1
Inner London	0,04	11,8	52,9	35,2
Londyn	0,2	14,5	52	33
Wielka Brytania	1,3	23,3	42,5	32,7

Źródło: Eurostat.

Należy zauważyć relacje, jakie wystąpiły w zakresie sektorowej struktury pracujących między metropoliami-stolicami a wskaźnikami dla poszczególnych krajów. Mianowicie udział pracujących w sektorze II w Inner London w stosunku do udziału pracujących w tym sektorze w Wielkiej Brytanii był dwukrotnie niższy (0,5), w Londynie zaś – 0,62; w Paryżu w stosunku do udziału pracujących we Francji stanowił on 0,73%; w Pradze 0,54% pracujących w tym sektorze w Czechach; w Madrycie 0,77% udziału pracujących w Hiszpanii; w Warszawie 0,74% udziału dla Polski. Zatem wyraźnie niski udział pracujących w sektorze II miały Praga i Inner London, pozostałe miasta natomiast miały ten wskaźnik na podobnym poziomie. W sektorze usług rynkowych w Inner London udział pracujących był wyższy aniżeli w kraju, gdyż stanowił

124,5% udziału pracujących w tym sektorze w Wielkiej Brytanii (w Londynie zaś – 122,3%), w Paryżu 117,9%, w Madrycie 121,3 %. Zdecydowanie wyższy był natomiast ten wskaźnik dla Pragi, wynosił 152,6% udziału pracujących w tym sektorze w Czechach, oraz dla Warszawy – 189,7% udziału pracujących w sektorze usług rynkowych w Polsce. Tak zauważalne zróżnicowanie badanych relacji ma swoje podstawy na przykład w bardzo dużym udziale pracujących w sektorze I w Polsce, co sprawia, że udział pracujących w usługach rynkowych w naszym kraju jest jeszcze wyraźnie niski. W państwach wysoko rozwiniętych – jak Wielka Brytania i Francja – relacje między metropolią-stolicą a wartością dla kraju badanych wskaźników są zdecydowanie bardziej zbliżone. W sektorze usług nierynkowych udział pracujących w miastach w stosunku do wartości krajowej wynosił w: Inner Londyn – 107,6%, Paryżu – 106,4%, Pradze – 121,6%, Madrycie – 114,4% i Warszawie – 94,1%.

3. Pracujący w sektorze usług na obszarach metropolitalnych

Warto prześledzić rozwój cech kwalifikujących polskie miasta do przestrzeni metropolitalnej. Jednym z identyfikatorów charakteryzujących rozwój funkcji metropolitalnych jest sektor usług. Podstawowe dane opisujące ten sektor zawarto w tab. 4.

Tabela 4. Liczba osób pracujących w sektorze usług w stosunku do liczby mieszkańców w metropoliach Polski w 2002 r.

Miasto-obszar	Liczba ludności	Liczba osób pracujących w usługach rynkowych	Liczba osób pracujących w usługach nierynkowych	Liczba osób pracujących w usługach rynkowych na 1000 mieszkańców	Liczba osób pracujących w usługach nierynkowych na 1000 mieszkańców
Wrocław	639 150	78 392	55 395	122,6	86,7
Łódź	785 134	77 406	58 336	98,6	74,3
Kraków	757 547	98 033	71 597	129,4	94,5
Warszawa	1 688 194	423 016	169 609	250,6	100,4
– Gdańsk	461 653	52 587	39 419	113,9	85,4
– Gdynia	253 508	31 682	13 824	125	54,5
– Sopot	41 410	5 770	3 162	139,3	76,4
Razem	756 571	90 039	56 405	119,0	74,5
Podregion centralny śląski, w tym Katowice	2 900 951 325 045	240 200 70 791	161 300 34 530	82,8 217,8	55,6 106,2
Poznań	577 117	99 353	57 428	172,2	99,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie [„Rocznik Statystyczny...” 2003].

Jak łatwo zauważyć, między poszczególnymi metropoliami wystąpiły wyraźne różnice w zakresie rozwoju sektora usług mierzonego liczbą pracujących w tym

sektorze na 1000 mieszkańców. Stąd w usługach rynkowych najczęściej pracujących na 1000 mieszkańców przypadało w metropolii stołecznej – Warszawie, bo aż 250,6, najmniej zaś w obszarze metropolitalnym centralnym śląskim – 82,8. Warto w tym miejscu zauważyć, iż w samych Katowicach wskaźnik ten był bardzo korzystny, gdyż na 1000 mieszkańców w tym mieście w sektorze usług rynkowych przypadało 217,8 osób. Wysoka wartość tego wskaźnika wystąpiła też w Poznaniu – 172,2 osoby na 1000 mieszkańców, bardzo niska relatywnie zaś w Łodzi – 98,6 osoby. Interesujące były zróżnicowania w Trójmieście, w którym relatywnie dobrze wypadł Sopot pod względem rozwoju sektora usług rynkowych.

W zakresie usług nierynkowych najniższa wartość wskaźnika liczby pracujących w tym sektorze przypadająca na 1000 mieszkańców wystąpiła w podregionie NTS-3 centralnym śląskim, ale z kolei Katowice miały najkorzystniejszą wartość analizowanego wskaźnika – 106,2, a więc nieco wyższą niż Warszawa (100,4 osoby). Korzystne wartości tego wskaźnika odnotowano w Poznaniu – 99,5, oraz w Krakowie – 94,5. Niskie i niemal identyczne wartości tego wskaźnika wystąpiły w Łodzi oraz w podregionie: Gdańsk–Gdynia–Sopot.

Warto porównać badany wskaźnik na tle wybranych metropolii europejskich (tab. 5).

Tabela 5. Liczba pracujących w usługach na 1000 mieszkańców w 2003 r.

Miasta	Liczba mieszkańców w tys.	Liczba osób pracujących w usługach na 1000 mieszkańców	
		rynkowych	nierynkowych
Praga NUTS-3	1 158,8	260,6	146,9
Paryż NUTS-3	2 146,4	402,3	259,1
Ille de France NUTS-2	11 106,7	201,4	148,1
Madryt NUTS-2	5 503,8	201	122,1
Madryt NUTS-3	2 957,1	211,5	141,9
Berlin NUTS 2-3	3 390,3	176,7	160,9
Budapeszt NUTS-3	1 729,5	307,1	197,6
Inner London NUTS-2	2 891,9	250,2	165,2
Londyn NUTS-1	7 371,2	252,7	160,4
Warszawa NTS-3	1 688,2	250,6	100,4

Źródło: Eurostat.

Ocena rozwoju sektora usług na podstawie wskaźników podanych w tab. 5 pozwala stwierdzić, iż najczęściej osób pracujących w sektorze usług rynkowych na 1000 mieszkańców występuje w Paryżu (poziom NUTS-3) oraz w Budapeszcie (poziom NUTS-3). Najniższy wskaźnik wystąpił w Berlinie (poziom NUTS 2-3) 176,7 osoby na 1000 mieszkańców oraz w regionie Paryża (poziom NUTS-2) – 201 osób na 1000 mieszkańców. Pozostałe metropolie miały wartości wskaźników na zbliżonym poziomie. Szczególnie dobrze wypadła Warszawa, która miała identyczne wartości badanych wskaźników jak Londyn i Inner London. W zakresie

usług nierynkowych również najwyższe wartości wskaźnika mają Paryż (poziom NUTS-3) i Budapeszt (poziom NUTS-3), a najniższe Warszawa (100,4 osoby na 1000 mieszkańców) i Madryt na poziomie zarówno NUTS-2, jak i NUTS-3.

Dodatkową oceną rozwoju sektora usług na obszarach metropolitalnych może być relacja badanych wskaźników odnośnie do ich wartości dla kraju (tab. 6).

Tabela 6. Podstawowe wskaźniki rozwoju sektora usług na polskich obszarach metropolitalnych w relacji do kraju w 2002 r. (Polska = 100%)

Metropolia	Udział ludności	Udział pracujących w sektorze usług		Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców w sektorze usług	
		rynkowych	nierynkowych	rynkowych	nierynkowych
Wrocław	1,67	3,07	2,5	183,8	152,9
Łódź	2,0	3,03	2,7	147,8	131,0
Kraków	1,98	3,84	3,3	194	166,7
Warszawa	4,4	16,7	7,8	375,7	177,1
Gdańsk–Gdynia–Sopot	1,97	3,53	2,6	178,4	131,4
Podregion centralny śląski	7,6	9,42	7,4	124,1	0,98
Katowice	0,85	2,8	1,59	326,5	187,3
Poznań	1,5	3,9	2,6	258,2	175,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie [„Rocznik Statystyczny...” 2003].

Jak widać, liczba osób pracujących w sektorze usług rynkowych na 1000 mieszkańców była w Warszawie niemal czterokrotnie wyższa aniżeli wartość tego wskaźnika dla Polski, podczas gdy w podregionie centralnym śląskim wskaźnik ten osiągnął tylko 124,1% wskaźnika dla kraju. Bardzo wysokie w stosunku do kraju były wartości tego wskaźnika dla Katowic i Poznania. Z kolei wskaźnik ten dla sektora usług nierynkowych potwierdził bardzo niekorzystną relację między liczbą mieszkańców a liczbą osób w sektorze usług nierynkowych w podregionie centralnym śląskim przy bardzo wysokim wskaźniku dla Katowic (najwyższy spośród badanych miast i podregionów). Zbliżone wartości tego wskaźnika wystąpiły w Poznaniu, Warszawie i Krakowie.

Interesująca jest też wewnętrzna struktura pracujących w sektorze usług z podziałem na sekcje:

- handel, hotele, restauracje,
- transport i łączność,
- finanse i ubezpieczenia,
- administracja publiczna, edukacja.

Strukturę pracujących w sektorze usług w siedmiu miastach (szczebel NTS-3 i NTS-4) podano w tab. 7.

Tabela 7. Struktura pracujących w sektorze usług na obszarach metropolitalnych w 2002 r. (usługi = 100%)

Miasto	Udział pracujących według sekcji [%]			
	handel, hotele, restauracje	transport i łączność	finanse, ubezpieczenia	administracja publiczna, edukacja
Warszawa	17,9	9	22,7	26,8
Łódź	14,6	6,6	13,3	31,1
Kraków	15,5	6,4	14,6	32,2
Wrocław	15,2	7	16,7	32,3
Poznań	18,9	7,5	14,7	27,7
Gdańsk	14,4	9,8	13	31,2
Katowice	16,7	8	16,1	25,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Eurostatu.

Jak widać, udział pracujących w sekcji: handel, hotele, restauracje w badanych miastach-metropoliach wahał się od ok. 15 do 19%. Z kolei w transporcie i łączności udział osób pracujących wynosił od ok. 6 do 10% i pokazuje specyfikę Gdańska koncentrującego osoby pracujące w transporcie morskim oraz specyfikę Warszawy jako miasta stołecznego z rozwiniętą funkcją komunikacyjną i transportową. Udział osób pracujących w sekcji finanse występował na poziomie od 13 do 22,7% i był najbardziej zróżnicowany, co wynika z koncentracji tego typu usług w Warszawie. Warszawa nie sygnalizuje natomiast znacznego udziału liczby osób pracujących w sekcjach: administracja publiczna i edukacja. Oprócz Katowic wszystkie badane miasta miały w tej sekcji wyższe udziały aniżeli Warszawa. Udział osób pracujących w administracji publicznej i edukacji wahał się w badanych miastach od 25 do 32%. Dane ukazujące Warszawę na tle wybranych metropolii europejskich podano w tab. 8.

Tabela 8. Udział pracujących w sektorze usług wg sekcji w wybranych miastach -metropoliach UE w 2003 r. [%] (usługi = 100%)

Miasta	Hotele i restauracje	Transport i łączność	Finanse, ubezpieczenia	Administracja publiczna, edukacja
Praga	17,6	8,8	16,9	35,3
Berlin	16,8	5,6	20,8	38
Madryt	18,6	10,3	19,7	32,6
Paryż	16,7	7,9	29,4	34,7
Budapeszt	21,5	8,9	18,1	29,6
Warszawa	17,9	9	22,7	26,8
Londyn	17,7	8,9	30	30,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Eurostatu.

Jak łatwo zauważyć, udział pracujących w sekcji: handel, hotele i restauracje w badanych metropoliach był dość do siebie zbliżony. Wyróżniał się jedynie Buda-

peszt, w którym udział w tej sekcji był najwyższy i wynosił 21,5%. W transporcie najwyższy udział miał Madryt 10,3% a w usługach finansowo-biznesowych najwyższy wskaźnik zatrudnienia miał Londyn i Paryż – jako centra finansowe o wymiarze globalnym. Udział pracujących w administracji publicznej oraz w edukacji był zróżnicowany od 26,8 w Warszawie do 38% w Berlinie. Warszawa charakteryzuje się relatywnie dobrym nasyceniem zatrudnienia w usługach rynkowych, a nieznacznym w zakresie usług nierynkowych, co pokazują zarówno wskaźniki struktury osób pracujących według czterech sektorów ekonomicznych, jak i wskaźniki liczby osób pracujących w usługach nierynkowych na 1000 mieszkańców.

4. Podsumowanie

Polskie obszary metropolitalne, poza Warszawą, mają raczej charakter lokalny, ale ich struktura pracujących w usługach jest zbliżona do struktury pracujących w tym sektorze w metropoliach europejskich. Warszawa swoim charakterem usługowym mieści się w profilu metropolii europejskich, choć niewątpliwie potrzebne będą wysiłki w kierunku zwiększenia udziału pracujących w sektorze usług, a szczególnie usług nierynkowych. Przemiany strukturalne w zakresie czterech sektorów ekonomicznych gospodarki na obszarach metropolitalnych są zauważalne, mimo że przebiegają dość wolno. W strukturze pracujących w analizowanych podregionach szczebla NTS-3 powinno zmierzać się do bardziej wyraźnego rozwoju sektora usług.

Literatura

1. Cieśla S., *Globalizacja i metropolizacja, niektóre aspekty badań polskiej przestrzeni*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2000 nr 4.
2. Gorzelak G., *Transformacja systemowa a restrukturyzacja regionalna*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 1995.
3. Jałowiecki B., *Spoleczna przestrzeń metropolii*, Warszawa 2000.
4. *Konkurencyjność i potencjał rozwoju polskich metropolii – szanse i bariery*, PAN, Warszawa 2004.
5. Kukliński A., *Globalizacja polskich metropolii*, Warszawa 2000.
6. Markowska M., *Struktura pracujących w Polsce w wymiarze sektorowym*, [w:] *Zastosowania metod ilościowych*, Ekonometria 12, red. J. Dziechciarz, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 1002, AE, Wrocław 2003.
7. „Rocznik Statystyczny Województw”, GUS, Warszawa 2002.
8. „Rocznik Statystyczny Województw”, GUS, Warszawa 2003.
9. Smętkowski M., *Nowe relacje między metropolią a regionem w gospodarce informacyjnej*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2001 nr 4.
10. Strahl D., Markowska M., *Polskie metropolie w strukturalnej przestrzeni subregionów*, Zeszyt KPZK nr 214.

TRANSITION OF SECTORAL STRUCTURE OF EMPLOYMENT IN METROPOLITAN AREAS IN POLAND IN YEAR 1998-2004

Summary

This paper discusses changes in Polish metropolitan areas from 1998 to 2003. During this period, structural transition of four sectors of economy was very slow. Polish metropolitan areas – except Warsaw – have rather local scope but their structure of persons employed in services is similar to European metropolises' one.